

12. Utvärdering av beslutsrutiner och kriterier för utmaningsdrivna nätverksprocesser

Styrgruppen ska utvärdera och vid behov revidera arbetet med utmaningsdrivna nätverksprocesser. Viktiga utvärderingsfrågor är:

- om rutinerna för att prioritera ett medlemsinitiativ om en utmaningsdriven process bör ändras/utvecklas och
- om kriterierna är bra eller behöver ändras/utvecklas

Bakgrund

Landsbyggsnätverkets styrgrupp genomförde under 2020 en omfattande intressentdialog med nätverkets medlemmar och potentiella nya medlemmar. Flera medlemmar ville vara mer aktiva inom nätverket och komma åt den kompetenspool som nätverket erbjuder.

Medlemmarna ville också engagera sig i avgränsade frågor eller ta sig an utmaningar i tidsbegränsade nätverksprocesser. Dessa skulle kunna innehålla en kombination av nätverksaktiviteter som samspelar för att lösa utmaningen.

Landsbyggsnätverkets kansli i samarbete med nätverkets styrgrupp utformade därför det nya arbetssättet ”Utmaningsdrivna nätverksprocesser” under våren 2021. Arbetssättet skulle fungera som en språngbräda för medlemmar som ville utveckla samarbeten och lösa gemensamma utmaningar. Under hösten genomfördes en mindre och en större pilot för att testa konceptet.

Piloterna

Redan under försommaren 2021 påbörjades den första piloten om klimatanpassning. Då fanns ingen direkt struktur för processernas genomförande framtagen utan mer en bild av en vad som skulle uppnås genom processerna och ett antal kriterier.

Kriterierna krävde:

- samarbete mellan flera organisationer,
- relevans för ett större geografiskt område,
- processdeltagare med tid och kraft för att samordna samt kunna driva processen framåt hos och

- en definierad tid för processen.

Det fanns ett stort intresse för klimatanpassning bland nätverkets medlemmar och en arbetsgrupp med många engagerade deltagare bildades. Flera samtal fördes med arbetsgruppen för miljö och klimat för att säkerställa att aktiviteter som önskades i en utmaningsdriven nätverksprocess, inte kunde genomföras av den redan etablerade arbetsgruppen. Till sist landade deltagarna i fyra aktivitetsgrupper inom nätverksprocessen och en processledare.

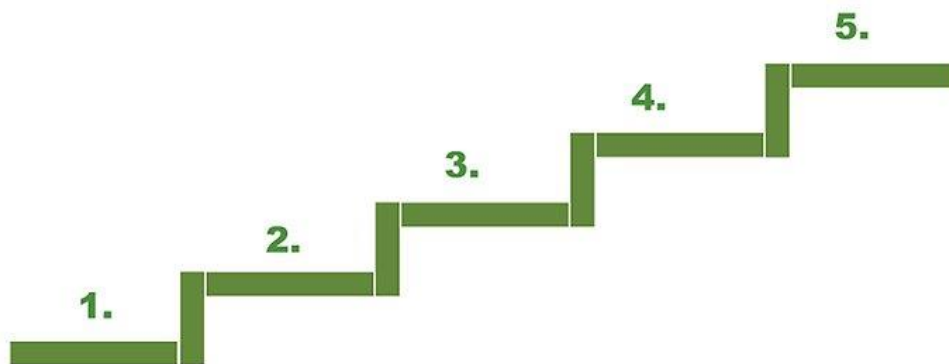
Under hösten 2021 genomfördes en mindre nätverksprocess om ål. Initiativtagaren var en frustrerad yrkesfiskare som ville att nätverket på något sätt skulle informera om vad som gäller för ålfiske. Denna gång var det nätverkskansliet som tog nästa steg genom att kontakta fiskets producentorganisationer för att undersöka om det fanns intresse för att genomföra aktiviteter tillsammans. Även för detta ämne fanns ett stort intresse hos ett antal medlemmar. En kampanjvecka genomfördes under hösten för att möta informationsutmaningen med podd, webinarium och artiklar om ål.

Vad lärde vi oss av piloterna?

- Utmaningen med klimatanpassning berörde väldigt många men var också mångtydig, vilket gjorde att det tog tid att identifiera nätverksprocesser för att utveckla samarbeten för att möta utmaningen.
- Varken utmaningen med klimatanpassning eller ålfisket hade någon enskild medlemsorganisation som var initiativtagare och som var beredd att lägga tid på att samordna en nätverksprocess. Det ledde till att kansliet fick lägga ner ett stort arbete med att samordna och driva processen framåt, vilket inte låg i linje med att få fler medlemmar engagerade i nätverket.
- Det är viktigt med en entydig utmaning, ett tydligt medlemsinitiativ samt att processen sker genom samarbete där en medlemsorganisation är så pass motiverad att de mot arvodesersättning tar på sig att samordna och driva processen.

Arbets sättet

Under hösten 2021 utarbetade vi en standardiserad arbetsform för de utmaningsdrivna nätverksprocesserna. En trappstegsmodell med fem steg presenterades på medlemsmötet i november. Varje steg var tydligt beskrivet och ägaransvaret blev förtydligat. Det var initiativtagaren som var ansvarig för att antingen själv driva processen eller delegera det till en annan organisation.

Steg ett är **initiativet**, en utmaning som beskrivs och skickas till nätverkets kansli. Utmaningen diskuteras inom kansliet och sedan kontaktas en relevant arbetsgrupp för att höra om det är en utmaning som kan drivas genom arbetsgruppen eller om den kan tas vidare som en nätverksprocess. Vid ett första möte mellan initiativtagaren, nätverkets kansli och en representant från den relevanta arbetsgruppen beskrivs utmaningen närmare och tillsammans går mötesdeltagarna igenom en checklista för att se om utmaningen möter de fastställda kriterierna. Nästa steg är att initiativtagaren får tillgång till ca 40 h arvode enligt nätverkets stadgar för att **planera utmaningen** tillsammans med de organisationer som ska delta i processen, fylla i en arbetsplan och en budget. När detta är klart kan, beroende på budget, kanslichefen prioritera om processen ska genomföras. Om den kräver mer än 200 000 kr så är det styrgruppen som prioriterar. **Prioriteringen** är steg tre. Steg fyra är själva **genomförandet** och steg fem är **slutrapporteringen**. Hittills har tre processer under 2022 prioriterats, två av kanslichef, en av styrgruppen. Ytterligare en process ska styrgruppen bedöma vid dagens möte.

- Eftersom det är ett relativt begränsat antal utmaningar – är det bättre att en part prioriterar alla utmaningar för att säkerställa likvärdighet vid bedömning?

Intresset

Direkt efter medlemsträffen i november 2021 började utmaningar skickas till kansliet. Den 13 januari 2022 skickades den sista utmaningen in och över 90 % av budgeten reserverades för olika utmaningar. Därutöver har det också tagits initiativ som stannat upp eller fortfarande befinner sig i de tidigare stegen på trappan. Många gånger beror detta på att initiativtagaren inte inkommer med begärd kompletterande information.

- Finns det behov av förändring i processen så att inte hela budgeten kan in-tecknas de första månaderna på året? Finns det anledning att begära

en tidsgräns för de första stegen i processen så att inte pengar reserveras för processer som kanske i slutändan inte prioriteras?

Process - inte projekt

Det är en balansgång att kommunicera möjligheten att medlemmar kan initiera och driva en nätverksprocess med arvodesersättning - utan att det är en projektutlysning. Trots flera förändringar i hur vi informerar om utmaningsdrivna nätverksprocesser, så uppfattar många det fortfarande som att vi tillhandahåller projektmedel.

- Hur kan vår kommunikation bli tydligare så att målgruppen förstår och tillämpar syftet med processen? Finns det ord eller förklaringar som vi bör använda?

Samarbete eller i samarbete

Även själva nätverksdelen i ordet nätverksprocess har visat sig vara svår att kommunicera. Att man ska arbeta med andra organisationer förstår de flesta men inte att utmaningen ska lösas i form av ett samarbete och att flera aktörer ska vara delaktiga på ett aktivt sätt.

- Behöver vi utveckla kriterierna så att de bättre motsvarar bakomliggande syften med utmaningsdrivna processer. Eller finns det något annat sätt att komma till rätta med detta?

Språngbräda

Språngbrädeeffekten som var ett tydligt syfte i början av arbetet med det nya arbetssättet har bleknat en del. Endast en av processerna som har prioriteras har ett syfte att även efter nätverksprocessen fortsätta sitt arbete under egen regi. De använder alltså nätverksprocessen för att hitta arbetssätt för att tillsammans arbeta vidare med sin utmaning. Övriga nätverksprocesser ämnar lösa sin utmaning under nätverksprocessens gång.

- Är det problematiskt att utmaningsdrivna nätverksprocesser inte genererar långlivade samarbeten mellan de ingående parterna? Behöver syftet med språngbrädeeffekten förtydligas?